

FRA KNOGLER TIL

- ET INTERVIEW MED FREDRIK BARTH

Videnskabsteoretikeren Jan Bärmark fra Göteborg og psykologen Carl Martin Allwood fra Lunds Universitet interviewede Fredrik Barth om hans forskning og vidensantropologi. I interviewet beskriver Barth sit feltarbejde på Papua Ny Guinea, som handlede om at forstå baktamanernes videnstradition. Samtidig giver interviewet også et biografisk indblik i udviklingen i Barths forhold til sin egen videnstradition, videnskaben og antropologien.

Hvordan opstod interessen for socialantropologi hos dig. Var der nogen i din familie, der interesserede sig for det?

Som dreng havde jeg en meget stærk interesse for dyr og zoologi. Min far var geolog og geokemiker, men med en bred interesse for naturvidenskab. Men det var navnlig dyreliv, som interesserede mig. Så opdagede jeg evolutionstanken og blev betaget af den, og det førte til en speciel interesse for menneskets afstamning - resten af antropologien fulgte vel med på en måde. Derefter blev jeg ret hurtigt optaget af det sociale og kulturelle snarere end det fysiske.

Det, at jeg begyndte som student med palæontologi og evolutionslære, har nok præget min forskningstænkning. Overbevisningen om betydningen af et empirisk materiale og det at udvikle og afprøve teoretiske perspektiver fra en detaljeret empiri har været et forskningsideal. Jeg ser det som antropologiens specielle styrke, at vi kan gå ind i et empirisk korpus og udvikle vores teoretiske projekter fra, hvad vi finder her snarere end den anden vej rundt.

Jeg kom til Mellemøsten på feltarbejde med en arkæologisk ekspedition for at være osteolog. Jeg identificerede de dyrearter, som fandtes i knoglematerialet. Men så blev jeg i Kurdistan og studerede stammefolk, som levede i et meget omskifteligt miljø. Jeg blev slået af mangelen på stabilitet. Her var et misforhold mellem det, som teorien sagde og som stod i bøgeme og det, som syntes at udspille sig på stedet. Jeg havde læst Weber, der spurgte om autoritetens kilde, og det var vel egentlig dér, jeg begyndte med antropologien. Og derfra har det udviklet sig over mange år med en interesse for politik, og til en vis grad slægtskab og økonomi, altså konstruktion af politisk korporate grupper. De forudsætninger, der ligger

KOSMOLOGIER

i økonomiske, økologiske og geografiske forhold har været vigtige for mig, men med hovedvægt på proces. Det vil sige, hvordan folk skaber deres samfund, deres liv og deres karrierer. Jeg læste spilteori og brugte endda i et enkelt tilfælde strategiske formalanalyser. Men jeg brugte først og fremmest den strategiske tankegang til at pille 'social struktur'-tankegangen fra hinanden. Jeg mente, at vi måtte vise, hvordan mønstre og regelmæssigheder blev opbygget og holdt ved lige. Vi måtte betragte det som et problem snarere end at tage det for givet. Så det var hoveddiskursen [i Mellemøststudierne].

Så havde jeg været længe i Mellemøsten forskellige steder, og jeg begyndte at føle en form for savn. Den form for analyse, som jeg havde overtaget, havde stadig værdier og opfattelser som udgangspunkt og spørgsmålet var, hvilke strategier der udfolder sig, når man prøver at realisere disse værdier i et bestemt økologisk, økonomisk, politiske miljø. Og så forklarede jeg adfærden som et resultat. Men det lykkedes mig ikke at komme tilbage til de kulturelle præmisser, til værdierne. De blev udgangspunktet og ikke produktet af min analyse. Samtidig så man i de år i antropologien et skift, som gik i retning af større og større fokus på me-

ning og symbol. Og jeg ville gerne vide mere om det. Og så bestemte jeg mig for, at måden at lære det på var at lade det være et tema i feltarbejde. Jeg havde arbejdet med mange forhold i Mellemøsten. Fastboende jordbrugsfolk, komplekse samfund, nomader, stammesamfund, statsdannelser osv. Men det var alt sammen indenfor et muslimsk miljø. Og så tænkte jeg, at hvis jeg skulle studere religion og kulturel betydning og ritualer og sådan nogle ting, så ville jeg for det første finde noget, som var forskelligt fra Islam - som jeg kender og tager for givet. Noget som var nyt og udfordrende. Og for det andet så tænkte jeg, at hvis jeg skal prøve at forstå kilderne til kulturel betydning og værdi, så ville jeg gerne være et sted, hvor disse ting er lokalt manifesterede og synlige.

Hvis du arbejder med religion og kulturel betydning indenfor det muslimske område, så har du disse voldsomme religionshistoriske problemer med stærke traditioner, som kommer fra et andet sted, og der er en litteratur og en hellig skrift, som skal tolkes og så videre. Jeg ville gerne studere samfund, hvor jeg kunne sige: "Der er ikke nogen historie, der betyder noget her, eller som det er nødvendigt at tage højde for. Her er jeg omgivet af et miljø, som omslutter

Hovedlandsbyen til Baktaman

dem, og som indeholder alle de impulser, som ligger til grund for deres tænkning". Det er selvfølgelig til en vis grad illusorisk, men det bliver dog en påfaldende reel kontrast til de Melle-møstlige folk, som er så dybt forankret i en historie, som de selv har opfattelser af. Og de er omgivet af hellige skrifter, som ligger der og skal fortolkes.

Er det skriften, der gør forskellen?

Det er klart, at hovedskellet nok ligger i skriften, men også i forestillingen om, at der findes én hellig skrift, som Gud har dikteret. Det er jo en voldsom tanke, som på en måde fratager dig autonomi, for dér ligger sandheden, hvis bare du kan udlægge skrif-

ten. Så jeg opsøgte folk, som havde den intellektuelle frihed og som bare kendte sig selv og deres eget miljø og det New Guinea, som omgav dem. Et sted, hvor jeg kunne møde folk, som endnu ikke havde hørt om missionærer, som levede deres eget totalt lokale liv med fuld overbevisning og vitalitet. Så jeg bestemte mig for at tage dertil for at få den type data. Jeg ville gerne have et område, som først for nylig havde fået kontakt med omverden, og som var uberørt i den forstand. Og det blev så Baktamanerne...

Du har sagt om Baktamanerne, at de var begyndt at få handelsforbindelser. Var det noget, der var sket for nylig eller var det noget, som de altid havde haft?

De har altid haft en vis form for handel. Men de har levet i en politisk verden, som var så anarkistisk, at handelskontakten var begrænset og episodisk. Relationen mellem stammer i New Guinea har været brutal.

Stammekrig?

Ja, men fire år før jeg kom, var området blevet fredeligt, og de kunne etablere fredelige relationer med naboerne. De kunne tale med dem,

lære nye ting. Før drejede det sig om at gå, bevæbnet til tænderne med en værdifuld genstand som du så gav til en mand fra nabostammen. Og så ventede du, og så fik du noget tilbage, og hvis du var tilfreds med det, du fik, så kunne det være, at du kom igen og besøgte ham igen engang - hvis det så ud som om, du kunne slippe fra det med livet i behold! Nogle steder er disse rituelle udvekslinger efterhånden vokset så meget, at der er blevet fred og fællesskab mellem folk. De har ikke en tidsregning, så det var svært at få tidsdybde i noget materiale. Men de har relativ senioritet, og børn kender deres forældre og så videre...så jeg prøvede at kortlægge befolkningen så langt tilbage, som folks erindring rakte. Og pacificeringen var et tidspunkt, som de kunne fæste i forhold til deres biografier. Før fredsslutningen var drab og vold årsag til en trediedel af alle dødsfald. Så det var et krigerisk niveau, som var ganske enormt. Tredivede procent af befolkningens dødsfald skyldtes vold. Det er et tal, som ikke findes nogen andre steder i verden.

Hvad var det for spørgsmål, du stillede, da du første gang tog til Baktaman i New Guinea?

Jeg var jo orienteret i en retning, hvor jeg havde lavet politisk analyse ved at se på politisk handling. Altså, hvordan folk skaber politiske grupper og politiske situationer gennem de valg, de foretager. Og så tænkte jeg, at jeg ville prøve at lave en lignende analyse og undgå en strukturel orientering på feltet for religion og kulturel betydning. Så jeg ville se på riter, for der havde jeg handling, og her var noget eksplicit og håndgribeligt, som jeg følte, at jeg kunne få mere direkte adgang til end til tekst og myte. Så jeg ville undersøge, hvordan betydning

konstrueres gennem rituelle handlinger. Og så var jeg så heldig, at jeg kom til et område med et rigt rituelt liv og hemmelige indvielser. Og tilmed et sted, hvor verbale tolkninger var vældig fortrængte og undertrykte, fordi det skulle være hemmeligt. Man skulle netop ikke tale om det. På deres sprog er ordet for "indvielse" at vise, ikke at fortælle og forklare. Jeg var indstillet på at finde ud af, hvilke spørgsmål, de stillede til sig selv. Ikke hvad mine spørgsmål var, men at se på de spørgsmål og svar, som opstår endogent i den tradition. Men igen er det jo til en vis grad illusorisk, for jeg kommer med mine spørgsmål. Men jeg ville ikke artikulere dem som spørgsmål men være stille og vente og høre hvilke spørgsmål, de havde.

Havde du et eksplicit vidensantropologisk projekt på det her tidspunkt?

Nej, det voksede frem undervejs, mens jeg var på feltarbejde, og mens jeg forsøgte at analysere feltmaterialet. New Guinea var meget udfordrende og svært på mange måder.

Ikke bare rent fysisk..?

Ikke bare rent fysisk, men måske snarere mentalt: du rejser i Mellemøsten, og folk er som os, ikke sandt? Det er komplekse samfund, og de er sofistikerede, og de møder dig på halvejen, og de hjælper dig, og de er med på, hvad der er dit problem, og de tænker med... Baktamanerne havde set tre hvide mænd i hele deres historie, og de er små og brune, og jeg

var komplet uforståelig for dem, så ingen kunne møde mig på halvejen. Jeg måtte helt hen til dem, før kommunikationen kunne etableres. Så det var svært...

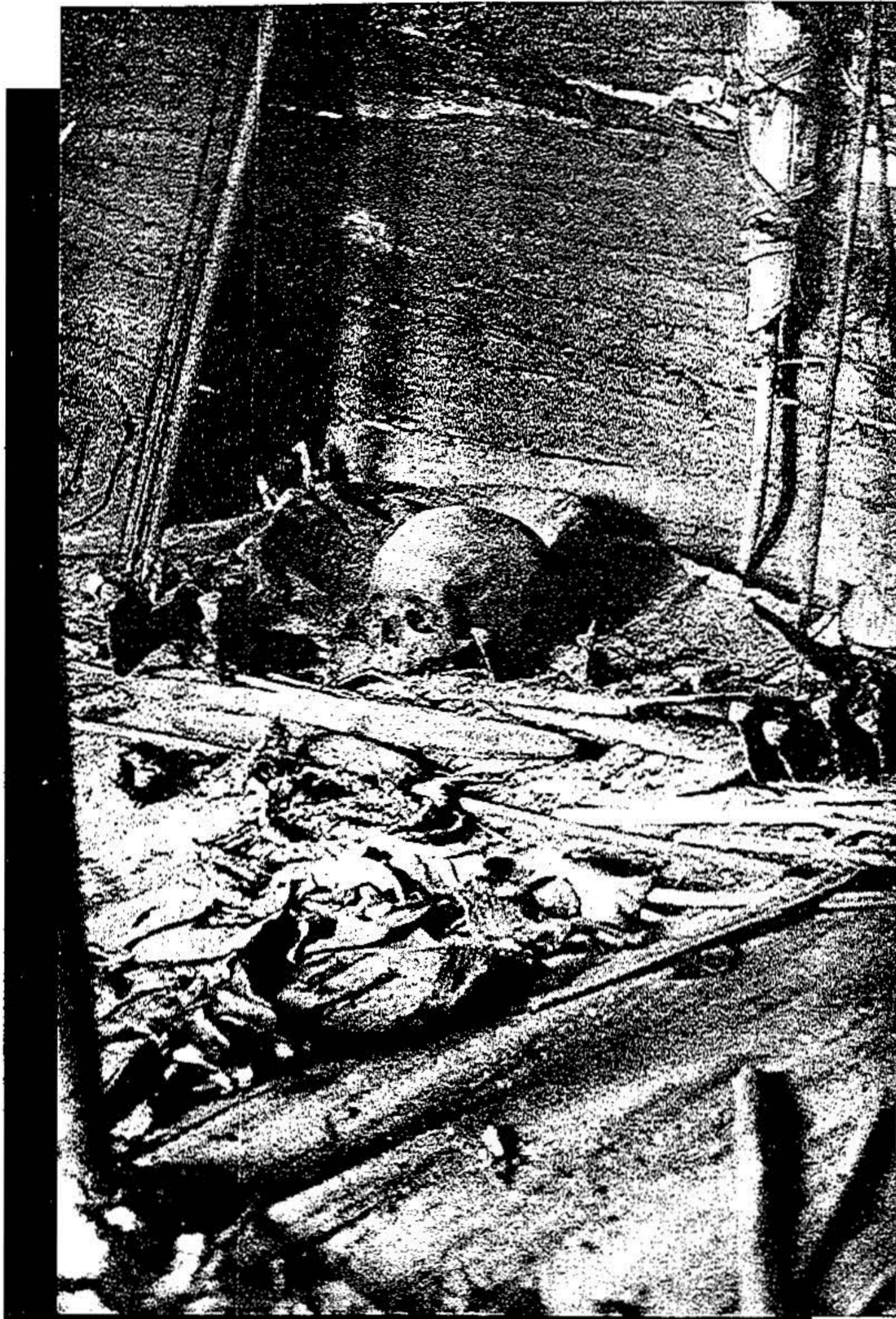
Var der et specielt tidspunkt, hvor du fik kontakt med Baktaman?

Nej, det var snarere sådan, at jeg byggede broen fra min ende, og så fik jeg kontakt, og så glippede det igen. Kontakt i den forstand, at jeg forstod præmisserne for deres sociale liv. Der var egentlig mange små trin. Jeg opfattede heldigvis hurtigt, at det på en eller anden måde var meget betydningsfuldt, hvad du spiste. Uden at jeg i øvrigt kendte til det, som senere skulle vise sig at være et kolossalt komplekst sæt af madtabuer, som

Morgenstemning i baktaman landsby

Den centrale helligdom i templet, forfaderens kranie

definerede dig som person. Men jeg opfattede dog nok til at forstå, at jeg ikke skulle spise offentligt, når det ikke var i selskab med en gruppe mænd, som også spiste offentligt. Der var en, som prøvede at afsløre mig. Han gik på jagt i skoven og kom tilbage med forskellige dyr. Han ville finde ud af, hvem jeg var, og hvad jeg var. Så han gav mig forskellige ting. Frøer, fisk, forskellige fugle, pungdyr og så videre. Og det var en slags eksperiment fra hans side, så noget af det, han gav mig, var for at teste mig: spiser han det? ...Og det havde jeg en anelse om, så jeg takkede ham høfligt for det, han kom med, og lagde det til side og viste aldrig, om jeg spiste det. Nogle måneder efter opdagede jeg, at det havde været for-

Men fordi det jo er en meget hemmelig kult, så opfattede de det tværtimod som om, at jeg måtte have værdifulde hemmeligheder, siden jeg ville være alene, så det virkede faktisk stik modsat.

Der skete også det, at jeg blev ven med en slags ypperstepræst, som var flygtning fra en anden gruppe, og som på en måde ikke havde nogen autoritet på stedet, ingen opgaver på stedet, men som var højt initieret og sad inde med megen viden. Og så begyndte jeg at få ting fra ham. Og så ændrede baktamanemes ypperstepræst indstilling, og jeg blev inddraget som en respekteret person.

De var imponerede af, at jeg kunne huske det, de fortalte mig. Det kunne jeg jo blandt andet, fordi jeg tog no-

nuffigt. Jeg kunne have kompromitteret mig slemt ved den lejlighed.

Jeg boede i mandshus i en månedstid, men det var meget anstrengende, så jeg orkede det ikke i længden. Det var en lille hytte med otte-ti mænd, som var urolige hele natten. Vi lå og stødte ind hinanden, og det kunne jeg ikke holde til. Så jeg fik hjælp til at bygge sådan en lille 'Robinson Crusoe' hytte for mig selv.

De sov altså i en stor gruppe?

Ja, og jeg ville have mit eget og regnede med, at det ville være et nederlag.

tater, men de vidste jo ikke noget om skrift, så de troede, at jeg havde det hele i hovedet. Og deres forklaring var, at jeg egentlig måtte vide det hele på forhånd, for ellers ville jeg ikke kunne huske det så præcist. Med andre ord måtte jeg kende hemmeligheder og følgelig allerede være indviet hjemmefra.

Så det var en serie af slumpetræf eller held eller forsigtighed og intuition, som hjalp mig på vej. Resultatet blev i hvert fald, at jeg i løbet af et år faktisk blev indlemmet meget eksplicit og rituelt. Jeg blev indviet i hemmelighederne, og jeg blev formelt initieret i sjette grad af syv. Og så fik jeg hemmelighederne fra den sidste grad af ypperstepræsten.

Så du sprang nogle grader over?

Ja, og det var fordi jeg åbenbart var ældre og vidste mere. De tænkte, at jeg sandsynligvis vidste mere, end jeg sagde til dem. De forestillede sig, at jeg måtte besidde disse hemmeligheder, så de antog mig som kollega og adopterede mig så at sige ind i deres system snarere end at indvie mig som novice. Så der befandt jeg mig, midt i lærdommens smørhul, og det gik op for mig, at disse rituelle betydninger udgjorde en kosmologi. De var ikke bare sakrale hemmeligheder, som indlemmede dig i en menighed. De indebar en konstruktion af hele virkeligheden - og sådan blev jeg vidensantropolog.

Men der er spørgsmål, som de opfatter som 'underlige'?

Jeg mærkede det i feltarbejdet både på Bali og i Bhutan, at jeg ikke blot skulle lade som om, jeg var med i en mere ukritisk forstand, end jeg egentlig var, men at jeg også var nødt til at lade som om, jeg vidste mere, end

jeg faktisk vidste for ikke at virke uvildende. Jeg måtte ikke spørge dumt, og når jeg spurgte, måtte jeg sørge for at spørge på en måde, så det virkede som om, at jeg i grunden vidste mere end jeg gjorde. Med baktamaerne var det ikke så svært, for man skulle ikke snakke for meget om det. Man skulle "mmhh, mhhh, mmhhh" antyde, at man vidste alt og ikke fortælle noget. Og hver en succes lagde en lille smule autoritet til min position. Det var en fantastisk følelse, da jeg af en klan blev spurgt, om jeg ville udføre riterne for dem i det 'hemmelige hus'.

Du deltog i ceremonierne, og man skaber via ceremonierne et kosmos. Hvad er det, der sker?

Det centrale er et sæt af ofringer. De har forfædrenes kranier og udstyrer disse kranier og templet med forskellige symboler, farver og ting. De behandler offeret på bestemte måder, før det præsenteres. De udvælger og går på hemmelig jagt for at hente offerdyrene, eller de bruger tamsvin med bestemte regler for, hvilke svin der er egnede og så videre. En serie tabuer, som skiller ting. Det var det, jeg søgte i en primitiv stammereligion. En videnstradition, som dyrkes af skriftlærde er jo mere abstrakt. Mens her handlede det om at give ting farver - rødt, hvidt, sort - og at se på, hvordan de blev manipuleret for at skabe analogier.

Nu har du fortalt om, hvilke spørgsmål, du havde med dig og talt lidt om, hvad der skete under feltarbejdet. Kan du sige noget om, hvordan dine spørgsmål har ændret sig under forskningsprocessen?

Undervejs i feltarbejdet fik jeg en voksende erkendelse af relevansen af

Namraeng, berømt kriger og leder af mandshuset

disse rituelle handlinger, og jeg tænkte mig, at en frugtbar måde at forstå det på var slet og ret at tænke på det som et vokabular af rituelle, betydningsbærende elementer. Det, som det handlede om, var da at nå til klarhed over, hvad disse symboler fremkaldte af tankeassociationer. Så det var mit første trin i at systematisere en vis forståelse. Tag for eksempel sådan noget som farvesystemer. Hvor optræder disse farver: sort, hvid, rød? Det blev hurtigt klart, at 'rød' associeres med blod og agnatisk

afstamning, og at 'hvid' forbindes med kogt taro, og det var mad, det var rigdom, muslingeskaller og så videre. Den sorte farve derimod, som optrådte på mange af indiviellsens niveauer, den havde jeg svært ved at finde ud af: det var oplagt fra de rituelle sammenhænge, at den blev forbundet med det mandlige fællesskab og solidaritet, men hvorfor? Jeg husker en speciel situation, hvor jeg lå midt på dagen i mandshuset og tænkte og tænkte. Jeg ledte i min hukommelse efter steder, hvor sort ty-

Ung mand under fjerde grads indvielse til kriger

pisk ville forekomme i deres verden. Og der havde jeg ligget og gloet op i taget i månedsvis - og det er kulsort af sod fra ildstedet, som hele tiden holdes i gang! Det er faktisk herfra, de henter sort pigment, når de har brug for det. Så huset og mandsfællesskabet er en slags prototype på fællesskab og solidaritet.

Så jeg prøvede at gennemgå de forskellige idiomer på den måde; de for-

meget tungt arbejde, det tog lang tid. Og det var i den proces, jeg blev bevidst om, at det egentlig havde at gøre med vidensantropologi.

Det, jeg prøvede at beskrive, var de processer, der var på spil i opbygningen af en kundskabsverden. Det var en repræsentation af den oplevede virkelighed og af den virkelige virkelighed, som lå bag den umiddelbart oplevede. Begrebet kosmologi er et

skellige dyrearter, hvad var der specielt ved dem? Og så er jeg gået videre derfra og har set på, hvad det er for slags lærdom eller kundskabskonstruktion, der kommer ud af det, når elementerne har den betydning. Det var først under selve skrivearbejdet med baktaman-monografien, at tingene krystalliserede sig. Det var en langsom erkendelse, at det, som egentlig bliver konstrueret og modelleret her, er en frugtbarhedsideologi - en forståelse af kosmos. Det har at gøre med at sætte budskaber sammen, at tage de eksplicite intentioner for hver af dem, at se på det pragmatiske, at se på de præmisser, de lægger og så videre. Og det var et

navn for denne helhed af forestillinger om seksualitet, vækst, frugtbarhed, sundhed... Så jeg forsøger at forklare, hvordan sådan en konstruktion skabes gennem de sociale relationer og aktiviteter og gennem det medium, som meddelelsen lægges i.

På den måde blev det til en kritik af en bestemt analytisk tilgang til riter som er inspireret af den strenge strukturelle lingvistik, som arbejder med minimale, binære kontraster. I stedet fandt jeg hos Gregory Bateson en frugtbar skelnen mellem analog og digital kodificering. Det blev en grundopdagelse for mig, at den rituelle kommunikationsform er fundamentalt analog i sin konstruktion og ikke digital.

Hvad mener du med 'analog' her?

Metaforisk! Det at tage udgangspunkt i det konkrete og analogisere ting i stedet for at bryde det ned til abstraherede minimaldistinktioner. Levi-Strauss måde at forstå myter på er digital: det er i kontrasten, meningen er. Det er netop ikke metaforisk analogisering, som bygger på specifikke ligheder og validerer og samstemmer dem. Som eksempel på en analog tilgang til sproget er der Lakoff og hans analyser, som netop fokuserer på det metaforiske. De går ikke på sprogets struktur, men på dets semantik. Og det var altså min måde at forstå indholdet i baktamanernes riter på. Det var metaforene, jeg fandt og systematiserede. Og det er en helt anden form for analyse, end den strukturelle lingvistik lægger op til.

Levi-Strauss foretager en enorm abstraktion og finder de samme strukturer på tværs af kontinenter og i grunden alle steder. Hvad enten du analyserer Ødipus-myten eller en Norvestkystindianer-myte, så er det den samme grundlæggende struktur.

Men herved bryder han ud af den fysiske og levede sammenhæng. Det, som interesserer mig, er snarere folks egne tanker, erfaringer og forståelser. Hvordan bruger de den verden, der omgiver dem, til at skabe viden?

Oplevelser..?

Ja, for den konstruktion, de skaber, bestemmer jo langt hen ad vejen den verden, de lever i. Så det er ikke bare et spørgsmål om at gå vejen fra natur til begrebsliggørelse. Det er jo også en konstruktion, hvor konceptualisering lægges på natur. Konstruktionen etableres gennem en proces, hvor begreberne så at sige er i dialog med en virkelighed. Vi høster erfaringer og giver de erfaringer en form, som belyser det, vi ser. Så der er en interaktion mellem konstruktion og en virkelighed, som opleves i kraft af konstruktionen. Men det er meget lokaliseret, og derfor bliver det ganske uinteressant at tage nogen idiomer fra baktamanerne og sammenligne dem med den græske mytologi.

Du har berørt det kort. Men kan du sige lidt mere om de intellektuelle strømninger, der har påvirket din forskning?

Som jeg nævnte, har jeg taget et naturhistorisk perspektiv med mig fra barndommen. Så en eller anden opfattelse af, at verden derude er virkelig. Darwin var en forskerskikkelse, som tiltalte mig voldsomt. Ikke bare fordi evolutionstanken var stærk, men på grund af hans naturhistoriske interesse: fascinationen af detaljer og af det at opbygge et perspektiv ved at kigge omhyggeligt på ting. Det er vel en forskningstradition, som jeg har følt ligger der som en bund: en forundring over verdens kompleksitet og samtidig en forvisning om, at det er muligt at få noget at vide om den

ved akkumulerede empiriske observationer. Jeg havde meget mere sans for Darwin end for Galilei, for Darwins perspektiv var baseret på omhyggelig granskning af et stort empirisk materiale. Ellers har jeg en vis anti-intellektuel, anti-filosofisk grundholdning. Det, som står i bøger, er ikke så interessant som det, du kan se.

Er der nogen fagfæller indenfor antropologien, som du føler dig særligt forbundet med?

Ja, og jeg har en stærk overbevisning om, at vi må arbejde som medlemmer af en kollektiv disciplin-tradition. Jeg deltager i en diskurs, en polemik i faget, og har mine bidrag her og der og arbejder sammen med dem, som er fornuftige.

Hvem er det?

Jeg er kolossalt imponeret af Edmund Leach. Jeg beundrer ham meget og respekterer hans intellekt. Så vendte han jo rundt og blev Levi-Strauss strukturalist, og der skiltes vore veje. Men hans måde at tænke på har gennem mit studium og mit liv været en meget vigtig ledetråd og inspiration.

De britiske strukturfunktionalister har været meget vigtige for mig. Og jeg har været uenig med dem, og vi har haft hidsige debatter. Det gælder også i mindre grad Levi-Strauss og strukturalismen. Jeg har været meget imponeret af Roger Keesings arbejde og blev en nær ven af ham. Og for nylig er jeg blevet frapperet og betaget af Bruno Latour og hans videnskabssociologiske arbejde. Det, som jeg har fået ud af ham, og som jeg synes er vældig værdifuldt, er den model, han har for at stille spørgsmål til videnstraditioner. Det er spørgsmål, som handler om, hvordan den fakti-

ske, pragmatiske, sociale organisationer ud. Og spørgsmål som handler om, hvordan påstande vurderes i en videnstradition. Hvad er deres kriterier for gyldighed? - Og sansen for, at det ikke bare er et spørgsmål om 'sandhedsværdi'. Det har med ting som 'rygte' at gøre. Det har med fleksibilitet og originalitet at gøre. Det er spørgsmål, der er gode at stille til alle videnstraditioner, og som handler om at betragte dem som socialt organiserede. Her har jeg også fundet inspiration hos Redfield, som i sin tid beskæftigede sig med, hvordan 'tradition' var socialt organiseret, altså hvordan opfattelser både meddeles og distribueres og forandrer sig. I og for sig nogle vældig primitive ting. Men her er jo da i hvert fald processer...

Den type forståelse, som skabes af baktamanerne i ritualer, er en forståelse, som i en vigtig forstand indeholder store begrænsninger. Ting skal holdes hemmelige, der skal skabes en oplevelse af mysterie, og det gøres gennem hemmeligholdelse. Det betyder, at måden, du lærer ting på, har en speciel karakter. Den er ikke deduktiv. Det handler ikke om at fabricere store logiske strukturer. Derimod får du en sensitivitet igennem oplevelsen af mægtige kræfter, som ikke kan begribes intellektuelt. ■

JAN BÄRMARK ER PROFESSOR I VIDENSKABSTEORI VED GÖTEBORGS UNIVERSITET OG CARL MARTIN ALLWOOD ER PROFESSOR I PSYKOLOGI VED LUNDS UNIVERSITET. INTERVIEWET MED BARTH INDGIK I ET VIDENSANTROPOLOGISK PROJEKT OM, HVORDAN PROBLEMER FORMULERES OG VIDEN SKABES I FORSKNINGSPROCESSEN.

INTERVIEWET ER OVERSAT OG REDIGERET AF JAKOB KRAUSE-JENSEN.

fotos, Fredrik Barth